

Új munkakörökben a régi célokért

Átalakult a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége

Február 22-én megújult Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége.

A szervezetet négy elnökségi ciklus ideje alatt elnökként képviselő Popa Pétert az eddigi társelnök, Kovács Géza, a Nemzeti Filharmonikusok főigazgatója váltotta, aki, egyéb közéleti feladatai mellett a Szövetség általános és nemzetközi képviseletét látja el, de ugyancsak általános képviseleti joggal ruházta fel a közgyűlés a megsokasodott szervezeti munkák elvégzésére és az operatív irányításra létrehozott új, főtáskári munkakört ellátó Popa Pétert. A két vezető tisztségviselővel a változás okairól az új elnökség összetételéről, sikereiről és a további feladatokról beszélgettünk.

I Számított arra, hogy önre bízzák a szövetség vezetését?

K. G.: Nagyon megtisztelőnek tartom, hogy elnöknek választottak, és ennek kapcsán felidéztem magamban azt a napot, amikor – még a MÁV Szimfonikusoknál dolgoztam – valamikor 1991. végén, '92 elején Popa Péter és Gyimesi László megkeresett az irodámban azzal az ötlettel, hogy a magyar szimfonikus zenekaroknak létre kellene hozni egy szervezetet. Nekiálltunk, és megalkottuk. Most már egy, az Európai Unióban és a nagyvilágban jegyzett, a magyar kulturális életben megkerülhetetlen szervezetről beszélhetünk. A mai közgyűléssel nagyon nagy lépést tettünk a még erősebb professzionalizmus felé. Eddig a szó mindenfajta értelmében társadalmi munkában láttuk el a feladatunkat, mostantól ez részben megváltozik. Legfőképpen Popa Péter volt az, aki a szervezet motorjaként a magánéletétől, a művészi munkájától rabolt el napokat, órákat, heteket, amikor a szövetség ügyeit intézte. Most, hogy már nem dolgozik aktív zenekari hegedűművészként a Rádiózenekarban, talán valamivel több szabadideje lesz, s mi ebből kívánunk elvenni azzal, hogy „főállású” főtáskárrá választottuk őt. E poszton foglalkozik majd a napi ügyekkel, melyekből egyre több jut. A feladatukat természetesen továbbra is társadalmi munkásként ellátó elnökségi tagok között részben folyamatos-ságot jelent, hogy Gyüdi Sándort, a szegedi zenekar- és immáron színiigazgatót újraválasztotta a közgyűlés, részben pedig meg is újultunk, hiszen két nagyon tehetséges fiatal kollégát Debrecenből és Miskolcra – Herboly Domonkost és Szabó Pétert – is elnökségi taggá választottak. Igaz, hogy így Budapest – bár itt működik a magyar hivatásos zenekarok fele – mintha nem lenne kellőképpen képviselve, a közgyűlés azonban döntött, ahogy döntött, és nyilvánvaló, hogy eddig sem egyéni problémák megoldására szövetkeztünk, hanem azért, hogy ha bárhol segítség kell, akkor a szövetség erejével tudjunk föllépni. Olyan, mindenkit

Kovács Géza

érintő kérdésekben pedig, mint például a színházi-előadóművészeti törvény, minden hivatásos magyar zenekar szempontjait igyekszünk érvényesíteni. Én nagyon derűlátó vagyok, mert a mögöttünk álló bő másfél évtized azt bizonyította, hogy nem csak működőképesekek, de sikeresek is vagyunk. Én, ahogy eddig is őszinte szeretettel és lelkesedéssel végeztem a munkámat, úgy fogom ezután is, igaz, most már ennek a stalumnak minden terhével együtt.

I Bírni fogja? Hányadik cím ez a sorban, amit a neve mögé biggyeszthetünk?

El szeretném kerülni azt a látszatot, mintha egy régi időkből való veterán volnék, aki gyűjti a kitüntetések a kabáthajtókáján – én inkább a munkát gyűjtöm.

I Éppen azért kérdezem, hogy győzi-e még erővel, idővel...

Nézze, egy életünk van, és ez az élet tele van szépségekkel, számomra legfőképpen zenével és a zenével kapcsolatos tennivalókkal. Igaz, a Magyar Zenei Tanácsnál vagyok alelnök, az Európai Előadóművészeti Munkáltatói Szövetségében (PEARLE) elnökségi tag, az Európai Unió Társadalmi Párbeszéd Előadóművészeti Munkabizottságában dolgozom és a Nemzetközi Társa-

ság az Előadóművészekért (ISPA) igazgatótanács-tagjává választott tavaly januárban – ezek társadalmi tisztségeim, és emellett persze végzem a munkámat, van egy gyönyörű családom és örömteli kikapcsolódásként a Balaton-felvidék egy csodás zugában szőlészkedem-borászskodom.

I Említette, hogy az elnökségi tagok között alulképviselek a budapesti zenekarok. Nem okozhat problémát ez? Átérzik a különböző helyzetben lévő együttesek vezetői azokat a nehézségeket, amelyekkel a másik küzd?

Most nagyon udvariatlan módon magammal kezdeném. Én voltam a MÁV Szimfonikusok zenekari igazgatója – ahol kezdetben egy nagyvállalat szervezeti egységében, majd alapítványi rendszerben dolgoztam –, ezután átkerültem az éppen agonizáló Nemzeti Filharmoniaéhoz, a volt Országos Filharmoniaéhoz. Ott zenekari ügyvezető igazgató voltam, 1998-tól 2001-ig egy központi költségvetési szerv pályáztatott igazgatójaként, 2002. januárja óta egy közhasznú társaság ügyvezető és főigazgatójaként dolgoztam, egy év múlva ilyenkor pedig ismét költségvetési szerv leszünk, tehát nekem személy szerint van némi tapasztalatom és empátiám a másként működők felé. Ugyanezt el lehet mondani mondjuk Popa Péterről is, aki zenekari művészként évtizedeken át megélte a Magyar Rádió minden szervezeti változását. Azt hiszem, hogy a két fiatal kolléga friss levegőt hoz majd az elnökség működésébe, ráadásul mindkettő tanult zenét és menedzsment-ismereteket, emellett vannak külföldi tapasztalataik is. Ami az együttesek működését illeti, szerintem azért nincs olyan nagyon nagy különbség közöttük, hiszen mindenhol muzsika szól, muzsikusok szólaltatják meg a hangszereket, majdnem minden probléma azonos. Persze valóban más dolog a közalkalmazottak jogállásáról szóló törvénnyel bíbelődni, és más a munka törvénykönyvével, más egy részvénytársaság vagy egy non-profit kft. igazgatójaként gondolkodni és más költségvetési intézmény vezetőjeként, de én a legkevésbé tartok attól, hogy értetlenség, vagy érzéketlenség lesz az egyik fél részéről a másik fél munkájára iránt.

I A költségvetési szervé alakuláson túl mi újság a Nemzeti Filharmonikusok háza táján?

Most, amikor beszélgetünk, kicsit még kába vagyok, mert éjjel fél kettőkor kerültem ágyba, ugyanis együttesünk egy kamarazene-kari formációjával eddig Spanyolország-

ban turnéztunk, ahol Kocsis Zoltán vezényelt és zongorázott. Lenyűgöző élmény volt. Egy magáról megfélelmezett kritikus azt mondta, hogy szerinte Európában három igazán jó zenekar van: a bécsi, a berlini és a magyar filharmonikusok. Rendkívül igényes Haydn, Mozart, Schubert-műsorrall voltunk kint, miközben az együttes másik fele tegnap este Verdi Requiem-jét játszotta, énekelte a Művészetek Palotájában Antal Mátyás vezényletével, szintén óriási sikerrel. Mindemellett még nem száradt meg a tinta azon az oklevélen, amit Cannes-ban állítottak ki néhány héttel ezelőtt, a MIDEM-en ahol a rendkívül rigorózus zsűri a több száz tavaly megjelent komolyzenei CD közül a mi Kossuth-szimfónia- és A fából faragott királyfi-felvételünket ítélte a legjobbnak. Azt már az eredményhirdetés előtt tudtuk, hogy hárman vagyunk dobogósok, a Lucerni Fesztiválzenekarral, amelyet Claudio Abbado vezényelt, és a Michael Tilson Thomas vezette San Franciscó-i Szimfonikus Zenekarral. Végül a mi felvételünket ítelték a legjobbnak, amire persze rettenetesen büszkéek vagyunk, főleg azért, mert a Bartók Új Sorozat részeként megjelent CD-nek nem ez az első sikere, hiszen a szintén rendkívül rangos Diapason d'or-t és a Pizzicato díját is elnyertük már. Ez rendkívül nagy büszkeség, elsősorban Bartók miatt, de amiatt is, mert igazolja annak a sokszor nagyon keserves munkának az eredményességét, amit annak idején Kocsis Zoltánnal elkezdtünk. Most is dolgozunk, hamarosan folytatjuk a Bartók Új Sorozat lemezfelvételeit, koncertezünk, a Tavaszi Fesztiválon Bartók A kékszakállú herceg vára című művét adjuk elő és a hegedűversenyt. Dolgozunk tehát nagyon nagy örömmel, és közben készülünk a változásra is, hiszen kormányzati döntés született arról, hogy ismét költségvetési szerv leszünk. Most egy olyan struktúrát igyekeznek kialakítani a pénzügyminisztériumban és a kulturális tárcánál, amelyben a költségvetési szerv működését egy kicsit közelítik az előadóművészetéhez. Könnyíté-nek rajta, ugyanakkor azt reméljük, hogy a költségvetés stabilitását is biztosítja majd nekünk ez az új működési forma.

I Akkor leépítéstől már nem kell tartani?

Reméljük, nem. Ezt nálunk soha nem lehet tudni, de ebben elég konok volt Kocsis Zoltán is és én magam is. A kórusból sajnos néhány egészen kitűnő, nyugdíjas kollégától meg kellett válni jó egy esztendővel ezelőtt, de azóta is, ha lehet, visszahívjuk őket kiegészíteni. A zenekarnál stabil a létszám, és abban bízunk, hogy ez az új működési rend majd

tényleg biztonságot ad. Az a pár évvel ezelőtti rettenet, amikor kilenc hónapon át háromhetes késéssel kapták meg a művészeink a fizetést, remélem, soha nem tér vissza.

Popa Péter

I Az elmúlt 15 év tükrében ön miben látja a változtatások lényegét?

P. P. Bár kívülről tűnhet úgy, mintha egy gyökeresen új, a működésünket és akár célkitűzéseinket is alapjaiban megváltoztató szervezeti átalakulás következett volna be, valójában csak az történt, hogy a formát a régóta bevált gyakorlathoz igazítottuk. Szövetségünkön belül mindenki ugyanazt a munkát fogja végezni mint eddig, ugyanakkor önmeghatározásunk szempontjából igencsak lényeges, hogy mostantól egyértelműen munkáltatói szervezatként kívánunk megjelenni.

Kicsit visszanyúlnék a kezdetekhez. A kilencvenes évek elején egy új zenekar robbant be a magyar zenei életbe, alapvetően megváltoztatva a zenekari viszonyokat Magyarországon, a kulturális tárca pedig nagyon furcsa módon csak egyetlen egy zenekart vértezett fel ellenanyaggal. A Fesztiválzenekar elszívó erejét kivédendő, csak az Állami Hangverseny Zenekarnak emelték a fizetését, száz százalékkal. Én akkor fordultam először – mint a Rádiózenekar művészeti tanácsának elnöke – a kulturális tárcához, azzal, hogy találjunk megoldást valamiféle globális finanszírozási koncepcióval a magyar szimfonikus zenekarok ügyére. A szakértőknél azt javasolták, hogy hozzunk létre egy szakmai szövetséget, amelynek a munkájára a minisztérium támaszkodni tud. Mindez nem sokkal a rendszerváltás után történt. A tulajdoni és egyéb viszonyok még meglehetősen kialakulatlanok voltak ebben az időszakban, ezért is

fordulhatott elő, hogy a hívó szóra karmesterek, szakszervezeti bizottságok, művészeti tanácsok, igazgatók – többségükben nem erre szakosodott menedzserképzettségű igazgatók, hanem ügyvezetéssel megbízott zenekari tagok – mozdultak meg. Nem lehetett mást tenni, mint létrehozni egy olyan szervezetet, amely jogi státuszát tekintve szövetségként aposztrofálta magát. Gyimesi Lászlóval egyeztetve úgy döntöttünk, hogy nem szakszervezet, hanem szakmai érdekvédő szervezet leszünk, azaz nem egyéni, hanem közösségi problémákra szakosodunk. Az első évek útkeresése után egyértelművé vált, hogy a szervezetben a gazdasági, vagy más felelősségvállalással járó kérdésekben döntési szereppel lényegében csak az igazgatók rendelkeznek, s idővel egyre inkább az lett a gyakorlat, hogy – miközben a szervezet tagjai úgynevezett delegáltakat küldtek a közgyűlésre – a valódi kötelezettségvállalási joggal felruházott igazgatók nélkül nemigen lehetett döntéseket hozni. Ez azt jelenti, hogy gyakorlatilag évek óta úgy működünk, mint egy munkáltatói szervezet, csak épp ez nem volt rögzítve az alapszabályunkban. Ahogy teltek-múltak az évek és a legfontosabb feladatokon túljutottunk, természetesen megpróbáltuk magunkat nem csak belföldön, de külföldön is elfogadtatni, és mint első olyan kelet-európai szervezet, amelyik képes volt megalakulni, sőt saját újságot is kiadni, egymás után felvételt nyertünk a legnagyobb, nemzetközi szervezetekbe. Ezek egytől-egyig munkáltatói szervezetek, innen is a kényszer, hogy mi is olyan formában működjünk. A nemzetközi képviseletet évek óta Kovács Géza látta el, mint társelnök, ugyanakkor a hazai képviseleti és operatív munkájára részét eddig is én végeztem elnökként. Úgy gondoltuk, hogy itt az ideje a formát is a gyakorlathoz igazítani, és hosszas előkészítés után ezért hívtuk össze most ezt a közgyűlést, amelyen módosítottuk az alapszabályt, önmagunkat munkáltatói szervezetként határoztuk meg és egyben megtörtént az aktuális tisztújítás is. Az új elnökségi forma szerint az elnök ellátja a szervezet általános képviseletét, a főtitkár pedig ugyancsak általános képviseleti jogkörrel rendelkezik, de egyben alkalmazottként irányítja a Szövetség operatív tevékenységét. Munkájukban 3 további elnökségi tag segítségére számíthatnak.

■ Mire a legbüszkébb az elmúlt tizenöt év munkájából?

Már arra is büszkék lehetünk, hogy egyáltalán sikerült létrehozunk, elsőként Kelet-

Közép-Európában, egy hivatásos szimfonikus zenekari szervezetet, de arra különösen, hogy – nem utolsó sorban Kovács Géza kiváló képességei okán – igen rangos nemzetközi szervezeteknek is tagjaivá válhatunk. Büszke vagyok a Zenekar újságra és a hozzá tartozó honlapra, de nem hallgatnám el a Szimfonikus Zenekari Körképnek mintát adó saját kezdeményezéseinket sem. Az országos szimfonikus zenekari fesztivál gondolatát ugyanis gyakorlatilag mi indítottuk el az 1990-es évek második felében, amikor elsőként a Pesti Vigadóban indítottunk útjára egy ilyen körképet. Ez egyszeri alkalom volt, annak idején a kulturális tárca kapva kapott az ötleten és jelentős összeggel támogatta. A második alkalommal a szombathelyi zenekar vállalta magára a szervezést, s amikor megépült a Művészetek Palotája, Kiss Imre, ebből az ötletből kiindulva, Szövetségünkkel konzultált arról, hogyan lehetne ezt a Műpában folytatni. A siker láthatóan teljes, hiszen minden évben egyre bővülő létszámmal fut a műsor. Nem hallgathatom el a most készülő előadóművészeti törvény kapcsán azt sem, hogy a mi területünk – hála az évek óta tartó ezirányú előkészítő munkáknak – lényegesen előrehaladottabb állapotba kerülhetett, mint a színházi, vagy a táncművészeti. Egy zenekari törvény kidolgozásának célját már 1993-ban az alapszabályban is rögzítettük. 1998-ban meghatároztuk a hivatásos szimfonikus zenekar fogalmát, ami a magyar kulturális közéletből és a jogalkotó szótárából hiányzott. Néhány évvel ezelőtt a normatív támogatási rendszerre is kidolgoztunk egy módszert. Akkor mi ezt kritériumrendszernek hívtuk, és kizárólag az önkormányzatok által fenntartott zenekarokra vonatkozó, azok támogatását szolgáló keret jobb elosztását szolgálta, de ennek eredményeit fel tudtuk használni most is, az előadóművészeti törvény hatástanulmányainál.

■ Most éppen min dolgoznak?

Ma éppen a színházi igazgatókkal osztottuk meg a mi eredményeinket, segítve őket abban, hogy ezeket az ő területükön is hasznosítani tudják. Szeptember óta, mióta a koncepció megszületett, gyakorlatilag nem telik el nap, hogy ne dolgoznánk az előadóművészeti törvény előkészítésén. Ez gyönyörű feladat, de nehéz is, ugyanakkor azt hiszem, a magyar törvényalkotás történetében egy egész különleges fejezetet nyitottunk meg azzal, hogy a szakma a legszélesebb körben, és ilyen behatóan foglalkozhat ezzel a kérdéssel.

■ Mikorra várható, hogy elkészül ez a törvény?

Úgy tűnik, hogy ez a kulturális tárca vezetőjének is fontos, és ha a színházi területet szabályozó kérdések körében sikerül ugyanannyira előrehaladni, mint a szimfonikus zenekari résszel, akkor én jó esélyt látok arra, hogy a törvény esetleg már áprilisban a parlament elé kerüljön.

■ Kovács Géza említette, hogy miután ön, mint zenekari művész nyugdíjba ment, rengeteg szabadideje lesz, és erre a szövetség fogja rátenni a kezét. Így lesz, vagy másra is marad még energiája?

Nem hiszem, hogy ennél sokkal több beleférne, mivel nem csak egy szervezet munkáját irányítom.

■ Most, hogy zenekari művészként nyugdíjba ment, a Rádiózenekart sorsára hagyja?

Szívem szerint nem nagyon szeretném a sorsára hagyni, a kérdés csak az, egyáltalán igénylik-e, hogy szakmai szervezetek bármilyen módon beleszóljanak a Rádiózenekar, vagy az együttesek sorsába. Ebben a pillanatban sajnos az a tapasztalatom, hogy a szakma – elsősorban a Magyar Zenei Tanács és a Szövetség – jó tanácsait, féltő gondoskodását nem nagyon igényli a Magyar Rádió. Különösen fájó pont ez abból a szempontból, hogy a másfél évtizede dédelgetett álmomból, az összes magyar szimfonikus zenekarra vonatkozó törvényi szabályozásból most, miután itt vagyunk a megvalósulás küszöbén, talán éppen a Rádiózenekar fog kimaradni, hiszen a Magyar Rádió ebben a pillanatban nem tűnik nyitottnak azon feltételek megteremtésére, amelyek lehetővé tennék, hogy a Rádiózenekar bekerüljön a regisztrált zenekarok körébe. Az előadóművészeti törvény regisztrációs feltételrendszerében ugyanis ott szerepel az is, hogy a pályázó együttesnek önálló jogi intézményként saját költségvetéssel, illetve fenntartói támogatással kell rendelkeznie. Ebben a pillanatban azonban még az is vitatott, hogy a rádiózenekarnak van-e egyáltalán fenntartói támogatása, hiszen az a 900 millió forint, – amely tavaly még 700 millió volt, – és a költségvetésből közvetlenül az együttesek címére érkezik a Magyar Rádióba, az nem fenntartói támogatás, hanem egy alkalmanként adható költségvetési támogatás, és ezzel az együttes semmiképpen sem tud bekerülni a regisztrált zenekarok közé.

Bilkei Éva